

El paper de fra Marià Payeras davant dels reptes de 1821 a Califòrnia: secularització i independència

M. Magdalena Payeras Capellà¹

Universitat de les Illes Balears. Adreça electrònica: mpayeras@uib.cat

Paraules clau: Marià Payeras, Califòrnia, cartes, secularització.

Resum. *L'any 1821 a Califòrnia bufaven vents de canvi. Les notícies que, amb retard, arribaven d'Espanya junt amb el procés d'independència de Mèxic afectaven el funcionament de les missions. El canvi de sobirania, les ànsies de colonització de les terres dels indis i l'aplicació de les doctrines d'igualtat van generar nombroses converses, debats i disputes entre els actors principals del moment: el governador Solá, el prefecte Payeras, el bisbe de Sonora, el virrei... El 18 de juny de 1821, Marià Payeras escriu la seva carta més extensa, amb més de 7.500 paraules al·legant la mala conducta del governador Solá pel que fa al tracte amb els franciscans. La carta, dirigida al pare guardià i al discretori de Ciutat de Mèxic, informa que Solá els acusa d'arbitraris i de tràfic il·legal, i els obliga a subordinar-se a la seva administració. La defensa de Marià Payeras és fonamentada i estructurada gairebé com la defensa d'un advocat, i dóna als seus destinataris la informació necessària i suficient perquè aquests puguin exercir la defensa del sistema de missions de Califòrnia. L'estudi d'aquest i altres documents permet refer els successos d'aquest any i ressaltar l'important rol de l'inquer en aquest procés.*

Keywords: Marià Payeras, California, letters, secularization.

Abstract. *1821 was a year of changes in California. The news that were arriving from Spain (with some delay) together with the process of independence of Mexico affected the missions. The change of sovereignty, the desire to colonize the lands of the Indians and the application of the doctrines of equality generated numerous discussions, debates and disputes among the main actors of the moment: Governor Solá, Prefect Payeras, the Bishop of Sonora, the Viceroy... On 18 June 1821, Payeras wrote his longest letter, over 7500 words alleging the misconduct of Governor Solá in regard to the Franciscans. The letter, addressed to Father Guardian and the Discretorio in Mexico City, reports that Solá accuses them of arbitrary and illegal behavior and forces them to subordinate themselves to his superior administration.*

Payeras' defense is well based and structured almost like a lawyer's brief and provides its recipients the necessary information to enable them to perform the defense of the California mission system. The study of this and other documents allows the reconstruction of the events of this year and highlights the important role of the Mallorcan in this process.

1. INTRODUCCIÓ

A la catorzena edició de les Jornades d'Estudis Locals d'Inca es va presentar un treball que recollia la nombrosa documentació americana relativa a l'inquer fra Marià Payeras [5]. Aquest gran volum d'informació es va processant, i a la present comunicació es presenta un dels episodis principals de la trajectòria de fra Marià Payeras. L'estudi es basa en gran part en les cartes escrites pel mateix Payeras [6] en aquesta època així com en bibliografia general de la història de Califòrnia [1, 2, 3, 4].

Figura 1. Retrat de fra Marià Payeras

L'any 1821, el governador de Califòrnia era Pablo Vicente de Solá i el comissari prefecte de les missions era fra Marià Payeras, càrrec que ocupava des de 1818. Anteriorment, el 1815 havia estat nomenat president de les missions. Tot i l'isolament de les terres californianes, les notícies dels successos que tenien lloc a Espanya i a Mèxic acabaven arribant i influïent en el funcionament dels seus habitants. Aquestes notícies, en forma de noves constitucions, decrets de secularització o processos d'independència havien de produir importants canvis en el funcionament de la

Província. Per tal raó durant aquest any es genera un gran volum de documentació, essencialment cartes, entre els principals actors del moment: el governador, el prefecte, el bisbe de Sonora, el pare guardià del col·legi de San Fernando i el virrei. La forma en què cada actor afronta el procés crea tensions i malentesos, i s'arriba a argumentades confrontacions. Les ànsies de colonització de les terres californianes, la por de canvis administratius i econòmics derivats de la imminent independència mexicana, les diferents alternatives de secularització de les missions i d'integració dels indis en els anomenats *pueblos de gente de razón*, els diferents sistemes econòmics o la manutenció dels habitants dels *presidios* i les tropes per part del sistema de missions són els principals punts de disputa.

En l'intercanvi de cartes que es mostrarà en aquesta comunicació es pot observar que inicialment els pares missioners estan disposats a lliurar les missions i iniciar el procés de secularització, a la vegada que es mantenen les pretensions de crear nous establiments a terres del nord i de l'est. Tot i això, a mesura que es desenvolupa l'intercanvi d'opinions i s'ajorna el procés de secularització, els pares s'oposen a determinades propostes del governador en relació amb els indis. Aquest punt, junt amb una important disputa sobre aspectes econòmics, es pot veure amb claredat en el llarg al·legat de fra Marià Payeras del dia 19 de juny de 1821. Aquesta carta, dirigida al col·legi de San Fernando, és un dels documents més llargs de l'època, i l'inquer, en més de 7.500 paraules, presenta una defensa aferrissada, argumentada i estructurada. La lectura d'aquesta carta, inclosa a la comunicació, permet conèixer no només els detalls de la disputa que la provoca, sinó també molts aspectes del dia a dia de la societat californiana de l'època. Per als inquers, és un document que mostra l'important paper que va jugar el nostre conciutadà en un moment crucial de la història de Califòrnia, amb els importants reptes de la secularització i la independència mexicana.

2. DOCUMENTACIÓ DE L'ANY 1821

2.1. Decret de secularització

El decret de secularització va ser promulgat a Espanya el 13 de setembre de 1813, però no ho va ser a Mèxic fins al 1820. La reforma va ser promulgada en sessió extraordinària de les corts de Cadis el 23 d'octubre de 1820. Va ser publicada a Mèxic, pel virrei, el 23 de gener del següent any.

El 3 febrer de 1821 el pare guardià del col·legi de San Fernando, el pare Baldomero López, rebé del virrei Venadito sis còpies del ban de reforma. Aquell mateix dia el guardià va respondre al virrei que n'enviaria dues còpies al comissari prefecte de Califòrnia, P. Payeras, amb instruccions perquè es veiessin a totes les missions de la seva jurisdicció.

Alguns fragments del document són:

“Els missioners han de lliurar immediatament el govern i administració dels estats dels indis, deixant-ho a elecció dels mateixos per mitjà dels seus ajuntaments i sota vigilància del governador...”

“Les terres seran dividides i reduïdes a un colon individual.”

Figura 2. Col·legi apostòlic de San Fernando, Mèxic

2.2. Reacció de fra Marià Payeras

Fra Marià Payeras les rep el mes de juliol, i ho comunica al governador Solá (carta de dia 7 de juliol) i a totes les missions (carta *cordillera*¹ de dia 8 de juliol).

A la primera d'elles, Payeras expressa:

“Puc assegurar a Sa Senyoria que amb la més respectuosa humilitat desitjam complir aviat amb la llei, quan vostè ho determini.”

“Notificaré al Reverendíssim Bisbe de Sonora el que li he dit relatiu a la nostra intenció de lliurar les missions.”

“A més de deixar enrere la responsabilitat material també quedarem lliures de la administració espiritual de manera que qui ho desitgi podrà cercar noves conquestes i aquells que no ho desitgin podran tornar al seu col·legi.”

A la segona carta indica a tots els missioners que estiguin preparats per al traspàs.

“Esteu preparats, teniu tot l'espiritual i el temporal, els registres i altres llibres en el millor ordre de manera que puguem respondre al primer crit de l'autoritat civil.”

Tal com havia dit al governador, Payeras va escriure al bisbe de Sonora el dia 16 de juliol i, a més

¹ El terme *cordillera* fa referència a l'enviament d'una mateixa carta a totes les missions.

de parlar de l'entrada en vigor del decret de secularització, li anuncià la intenció dels missioners de fundar nous establiments al nord i a l'est.

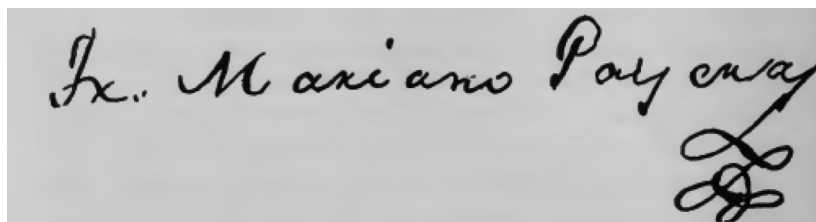

Figura 3. Signatura de fra Marià Payeras

2.3. Respostes del governador i del bisbe

El 10 de juliol el governador Solá respongué i assenyala que no havia rebut cap notificació oficial respecte de la secularització de les missions. També prometé procedir amb la prudència que la delicada matèria de la qual estaven parlant requeria.

El bisbe de Sonora va respondre el dia 20 de desembre. Al·legà que la llei no s'havia generat a cap lloc d'Amèrica i que, per tant, el Pares Missioners de Califòrnia s'havien de mantenir al front de les missions. Per aquest motiu, temporalment, la situació a Califòrnia va continuar essent la mateixa.

2.4. Inici del conflicte

Des de 1810, el subministrament de vestimentes i la manutenció de les tropes són obligatoris per a les missions. Des d'aquell moment els pares prefectes varen anar al·legant que rebien despòtiques exigències del governador. Els capitans dels *presidios* feien arribar a les missions el llistat d'allò que els soldats o els seus familiars requerien, sense tenir en compte l'economia de la missió ni les necessitats dels neòfits. Com a exemple, la missió de San Diego alimentava i vestia, el 1822, 60 soldats, 7 caporals, dos sergents i el comandant. D'aquests, 41 eren casats i amb fills. Com que la missió no podia, de forma independent, abastir tal quantitat de persones, el seu cost es va repartir entre les quatre missions que formaven la jurisdicció.

El governador Solá també feia peticions personals, demanant gènere, per posteriorment vendre'l. Com a mostra, la carta de fra Marià Payeras de 29 de maig de 1819, en la qual apareix la llista de demandes del governador. El gener de 1821, Solá demana 3.000 pesos, el juny del mateix any n'exigeix 6.000.

El conflicte amb el governador Solá es va produir a mitjan 1821. El governador veia com avançava el procés d'independència de Mèxic, i va decidir començar una sèrie de reformes a la província. Va publicar una llei per la qual les missions havien de fer públics els comptes de tot el que produïen, rebien i expedien, i de les quantitats contingudes en els seus magatzems i graners. Una altra reforma presentada per Solá va ser la proposta de crear dos *pueblos* nous amb un conjunt de neòfits, escollits per ell entre els habitants de les missions.

El prefecte Payeras decidí acudir al virrei a través del col·legi de San Fernando. Per això redactà un al·legat el dia 21 de juliol de 1821. El llarg document, de més de 7.500 paraules, exposa els

“Per al reverend Pare Guardià i el Venerable Discretori del nostre Col·legi Apostòlic de Sant Fernando de Mèxic.

Des de l'any [18]15 quan el coronel Pablo Vicente de Solá va entrar en aquesta província de l'Alta Califòrnia com a governador, el càrrec que encara ocupa, s'han tengut notícies de les seves estranyes idees relatives a aquestes missions i als Pares. Fins i tot en presència d'aquests últims s'ha expressat sense restriccions, de la qual cosa molts podrien testificar si fossin demanats.

Les seves principals idees han estat:

1. Eliminar el que ell anomena ‘falta de responsabilitat’ dels Pares Ministres i obligar a tots ells a rendir comptes detallats i exactes al governador de la Província, amb factures, comptes i llistats originals de tot el que entra i surt de la missió, de les seves inversions i del que tenen en els seus magatzems i graners, com si estiguessin a sou de funcionaris, obligats per les lleis i la responsabilitat estricta i formal per administrar la propietat dels seus indis.
2. Fer-los donar informació al mateix govern de la caixa, que cada missió té a les seves arques.
3. Després de veure que les missions no estan sent lliurades, ni s'estan convertint en ‘pueblos’ sota la seva jurisdicció immediata, ha tengut la idea d'agafar els indis més educats i útils i formar amb ells dos nous ‘pueblos’ o incorporar-los als ‘pueblos’ existents de ‘gente de razón’.²

Els meus venerables Pares, aquestes són, entre d'altres, les reformes de les quals Sa Senyoria sol parlar. Fins al moment només hi ha hagut converses buides, postures i conversació; però amb la Constitució [de 1812] en vigor, i sense cap autoritat diferent de la continguda dins d'ella, ell m'ha dit diverses vegades que el seu jurament l'obliga a deixar en clar a l'autoritat superior els seus pensaments respecte a les missions.

A manera de prova, ell va començar demanant oficialment a totes les missions les factures originals de totes les seves importacions i exportacions, comptes, llistes de compres i vendes als vaixells –també originals– ja que aquests són necessàries (pel que em va dir) per al cobrament dels drets de duana, que Sa Senyoria ha imposat a tots els vaixells. Atès que aquests drets de duana s'han recollit durant quatre anys en aquesta Província sense aquesta informació, i que en l'actualitat només s'ha demanat als Pares Missioners i no a qualsevol altra persona (pel que es coneix), de tots els que viuen a la Província, és evident que l'objecte principal de l'ordre és el seu gran desig de saber el que posseeixen les missions, disfressat sota el pretext de la necessitat d'aquesta informació per al cobrament dels drets. Com a prova d'això, quan vaig explicar a dit senyor el mètode mitjançant el qual d'acord amb la llei els drets es recullen en les duanes, ell ja no va insistir a provar-me la necessitat de la informació, sinó més aviat expressar la seva sorpresa que nosaltres, els germans, no

² “Gente de razón” és un terme usat a l'Amèrica colonial espanyola per referir-se a colons o persones que eren culturalment espanyoles, a diferència dels indígenes.

facilitàssim ràpidament qualsevol document que se'ns exigeixi oficialment.

A causa del gran respecte per totes les autoritats constituïdes, o podríem dir jurisdicció governamental, que s'inspira de forma natural en cada religiós Franciscà pel seu humil hàbit, em vaig abstenir de replicar oficialment a Sa Senyoria, negant la necessitat que presumeix la seva ordre cap a mi. En lloc d'això ho vaig fer de forma amigable i confidencial, humilment pregant-li d'eximir-nos d'aquesta càrrega. Sa Senyoria, emperò, va insistir en el rumb de les seves accions i, a la vista d'això, vaig partir de La Soledad per a parlar amb ell cara a cara a Monterrey. Després d'explicar-li diverses consideracions en una sessió de cinc hores, vàrem arribar a un acord per a aquest any, mentre esperam la decisió futura de l'Excel·lentíssim Senyor Virrei després de ser consultat formalment per Sa Senyoria.

Tant del que sabíem abans com de les llargues discussions actuals amb el dit senyor, he arribat a la conclusió que ha expressat els seus punts de vista pel que fa a les missions llargament a Sa Excel·lència, i sembla que aquest mes de juny les conclourà i les confirmarà. Això m'ha duit a la decisió, Pares meus, d'escriure aquestes notes per prevenir Ses Reverències, perquè, o bé puguin presentar els seus pensaments sobre aquestes idees al tribunal legal, o bé esperar a ser preguntats sobre el tema per tal de respondre de manera definitiva. Tots nosaltres frares tenim confiança en la justícia i l'equitat dels nostres tribunals, i que només exigirà de nosaltres allò que és just i d'acord amb la llei de totes les missions i que les seves sàvies decisions seran comunicades a través del nostre Sant Col·legi, segons el costum. Amb aquesta confiança continuarem treballant amb molt de gust i romandrem en pau, a l'espera de l'arribada de la decisió.

He dit que des que aquest cavaller va arribar a la Província ha expressat la idea que ell ha de saber el que hi ha i el que es fa a les missions. Ell m'ho ha suggerit diverses vegades així com a altres germans que l'han escoltat. Tots els Pares Missioners que operam en aquesta Província ho feim seguint un mètode, i després d'haver vist una sola missió, un les ha vistes totes. Tots han posat els punts sobre les i a Sa Senyoria, com ho he fet jo recentment.

El nostre Col·legi va entrar a la Baixa Califòrnia i va administrar les seves missions purament en aspectes espirituals. Quan va complaure Sa Majestat (que Déu el protegeixi!) confiar-nos també el seu benestar temporal, vàrem donar el coll a tòrcer com a fills de l'obediència. Vàrem passar a aquest nou camp de missió i vàrem seguir les mateixes pràctiques que abans. Per tal de que les conversions es poguessin fer més lliurement i els Pares poguessin treballar amb més plaer i facilitat, el Reverend Pare, el llavors president fra Juníper Serra, va incloure entre els 32 punts que, l'any [17] 73 va sol·licitar al virrei, el novè: 'que Sa Excel·lència doni a conèixer a l'esmentat oficial (governador) i als seus soldats que la gestió, el comandament, el càstig i l'educació dels indis, ja siguin batejats o per batejar, pertany exclusivament als Pares Missioners (exceptuant únicament els crims de sang) i per tant no hi ha càstig ni maltractament que pugui ser infligit a cap d'ells, ja sigui per qualsevol oficial o per qualsevol soldat, sense el consentiment del Pare Missioner.

Aquest ha estat el costum del regne des de la seva conquesta, i està en conformitat

amb la llei natural en relació amb l'educació dels fills i una condició essencial per a l'educació adequada dels pobres neòfits. Va ser aquesta visió, amb aquests principis i altres que es podrien adduir, que el molt Il·lustríssim Senyor Visitador General [José de Gálvez] va deixar disposat abans de sortir de Califòrnia.'

La resposta de Sa Excel·lència va ser: 'Quant al novè punt, que la gestió, el comandament, el càstig i l'educació dels indis batejats pertanyen exclusivament als Pares Missioners, declar que així ha de ser duita a terme en tots els aspectes econòmics, en la mateixa manera que un cap de la família administra la cura de la casa i la criança i la correcció dels seus fills.'

Aquesta decisió d'una autoritat superior que em sembla ser general en totes les missions en curs de la nostra Amèrica sempre ha estat la nostra norma. Ha servit per definir les nostres relacions amb els funcionaris i els seus subordinats fins al present: a causa d'ella nosaltres mateixos hem mantingut la calma sense cap tipus de malentesos i en pau. Sota els seus auspicis, hem fundat totes aquestes missions, que han prosperat tan bé. En virtut d'aquesta, cada pare missioner és considerat com a cap de la gran família de la seva missió, 400, 800, 1.000 i fins i tot 2.000 ànimes. Des del principi es va agrupar i es va combinar el seu estipendi amb els fons de la Missió, sense mantenir-ne cap part, o dels seus honoraris per a les misses, sermons, funerals, almoines i altres serveis. A partir dels resultats del seu treball, la seva suor, i la dels seus fills, es va crear un fons comú que ha produït el que s'ha discutit en excés, perquè la riquesa que se suposa que hi ha en aquestes missions és en la seva major part fictícia o estimada, i no real.

Així ha succeït, amb els germans guiant i els fills treballant, que aquestes missions han estat creades i desenvolupades sense rebre estipendis o lletres de canvi des de l'any [18]10 i han hagut de mantenir-se a si mateixes amb només una quantitat moderada, per tal de proveir la seva església, per donar caritat a la 'gente de razón' necessitada, i com també és conegut, mantenir-ne la majoria i proveir les tropes de gra, roba, i diners en la mesura de mig milió de pesos des de l'any [18]10, com es demostra en les lletres de canvi.

Tot això va ser fet pels germans amb les seves famílies, els indis, sense cap governador ni cap tribunal havent-nos acusat mai de mala administració o apropiació indeguda. Tot això s'ha aconseguit sense el lliurament de factures, o l'exhibició de comptes, i sense establir llistes o notes. La maquinaria sencera és gestionada en els assumptes espirituals i temporals per un o dos germans amb els seus indis solament, o, com a molt, amb un o dos majordoms 'de razón'. S'ha de dir que és l'economia i la frugalitat dels religiosos de Sant Francesc, i la seva indiferència decidida en tots els assumptes terrenals, el que els obliga a no extreure, sinó a invertir tot el possible, que fa aquesta obra veritablement gran i prodigiosa. Parl d'aquesta manera perquè si canviem de perspectiva, de les missions cap als 'Pueblos de gente de razón' que estan a prop, veurem que no són equivalents a les missions en els seus recursos, ni en la seva contribució al sosteniment de la causa nacional, ni tan sols proporcionalment; a excepció del delme, ells no donen res i el govern no els molesta per a res, pel que jo sé.

Malgrat aquest fet ben conegut, que pot semblar un assumpte menor al Senyor Governador, del que fan les missions per al benefici de la Província, últimament s'ha descobert el gran secret, que a partir d'ara, el senyor X, missioner de la Missió de A, ha de ser vist com don X, administrador de la finca o poble de A. És a dir, que verbalment i per carta m'ha dit que ell mira al pare missioner X en els assumptes espirituals com un capellà, i en l'aspecte polític de la seva feina com a funcionari polític i laic, al qual emetre ordres directament, sense passar pel seu superior immediat, com ha estat el costum fins ara, i que tractarà amb ell sense més impediment. Aquest punt queda demostrat pel cas de fra José Sánchez, que va ser fortament reprès per Sa Senyoria per, perquè és un considerat i prudent religiós, haver sol·licitat al seu superior permís i acord abans de generar un document que després va ser demanat a dos missioners com un favor, i que ara és solemnement exigít a tots oficialment. He d'afegir, en deferència a la veritat, que després de defensar el seu comportament Sa Senyoria segueix el vell rumb.

Amb aquestes noves idees, hi haurà un sol d'aquests 38 frares desitjós de ser carregat amb tan pesat i extraordinari jou? Aquests frares, enterrats en aquests llocs freds sense atractiu ni assistència, malalts, dèbils, vells, cansats, i potser ara fins i tot avorrits, han administrat sols o en parelles fins a 500, 1.000, o 2.000 neòfits en assumptes espirituals i temporals, de bon grat per Déu, com s'ha dit. Ara, molts d'ells, sense haver penetrat en les profunditats misterioses de l'aritmètica, poden trobar-se, pel que sembla, aviat transformats per Sa Senyoria (que ja no és capaç d'obtenir un alleujament per a ells i els té sota coacció). En veure que les coses estan tan canviades, repetesc, que si bé volent que continuïn com a ministres apostòlics de la Propaganda Fide, els vol convertir en oficinistes, caixers i funcionaris del tresor amb més responsabilitat que un presentador de documents.

En conseqüència, en el termini de dos anys, tot i que ells varen fer tot el possible per no dur-ho a terme, es varen submergir en un mar d'ansietat i angoixa, com a resultat de ser culpables, o almenys estar sota sospita de desfalc i de falta d'atenció als interessos dels altres, sense salari, sense pagament, sense rang, sense respecte, ni cap recompensa en la seva vida que la manca de confiança, la censura, i tota la resta.

No he estat feble o lent en l'administració, i dic que fins i tot amb la bona salut que el cel m'ha concedit, no puc portar una creu tan pesada. Això és, precisament, el que he dit i repetit a Sa Senyoria verbalment i per escrit, fent èmfasi no en la senzillesa i el treball real de portar els comptes i llistes, sinó en les conseqüències, l'extensió i responsabilitat temporal (això no entra en els simples càlculs d'un cap de família) als tribunals polítics, per a un pobre religiós, ja carregat amb tantes obligacions espirituals, les seves pròpies i les dels altres, que els envolten per tots els costats, els oprimeixen, i fins i tot els esclafen. Aquí la frase cèlebre del mai prou apreciat adequadament Pare President Lazúen ve a la ment en relació amb el petit grau en què va sorgir aquest punt durant la seva presidència: 'Som un missioner (va dir Sa Reverència) de Propaganda Fide. Com a tal he servit, estic servint, i serviré amb plaer; però si em mouen una polzada d'aquest camí, no sé res.' Què diria aquell venerable Superior sobre el que ens està passant avui?

Però aquest Senyor Governador, que es vanta del seu amor pel nostre sant hàbit, m'ha respost que si nosaltres, els Franciscans Fernandins, no podem portar una càrrega tan pesada, ho hem de declarar a Ses Reverències o a Sa Senyoria per a que ho pugui consultar al tribunal de la nació i que puguem estar exempts de tal càrrega, és a dir, de la responsabilitat de l'administració de la propietat dels neòfits. A la qual cosa la resposta, li vaig respondre i sempre li respondre com a cap d'aquest grup de missioners: com que li semblava bé al rei, ell carregà sobre les nostres espatlles la gran responsabilitat del bé temporal de les missions, sense exigir-nos més rendició de comptes de la que ell confiava des de la nostra conducta religiosa provada i sense altra recompensa que la de cel, perquè és bastant clar que administram els assumptes de forma totalment gratuïta. Amb tal imparcialitat hem portat la càrrega fins al present. Cada any hem donat informes a aquesta administració, així com a les dues branques del Govern Superior, i han estat satisfetes, i no han requerit res més de nosaltres. Sabem per l'experiència els mals resultats que s'han produït en l'abandonament prematur dels assumptes temporals i que grans homes de negocis, per aquesta raó, ho han desaprovat. Si com a conseqüència de la nostra renúncia, aquestes reduccions, o podríem dir 'Pueblos', quedassin enrere, que no és impossible, ja que fins i tot el mateix Senyor Governador ho tem, i en públic m'ho ha dit; a qui, a part dels germans, els seus creadors, es podria llançar la culpa?

Aquests indis no tenen inclinació a tenir cura de si mateixos com a persones civilitzades, només estan disposats a fer-ho de la manera pagana. D'altra banda, per la seva situació i les seves circumstàncies, la Província difícilment serà capaç de fer front a la responsabilitat sense noves mesures del Govern Superior. Lliurar els assumptes temporals a un laic és dividir l'administració de les missions i dels llaços de diversos funcionaris reconeguts, és probable que això trencàs els llaços de pau en els establiments de les missions. Com a mínim seria un inconvenient.

En moltes d'aquestes missions un nou esforç de conversió s'ha iniciat a les serres i 'tulares' i els pagans estan arribant en multituds per a ser batejats com els informes anuals proven. Com, doncs, podran els missioners tenir cura d'ells, sense els fons de la missió a la seva disposició, quan aquests varen ser confiats per Sa Majestat principalment per aquest fi? Els apòstols varen batejar persones racionals i cultivades; els nostres són incivilitzats i tan toscs que cal ensenyar-los a ser éssers humans. Només el pa a la mà, la roba, l'exquisida paciència i, sobretot, el suau jou de l'Evangelí els domestica i amansa. D'altra banda, si la 'Gente de Razón' de la Província no contribueix en res perquè tenen poc o gens (estic parlant en general) com a resultat de viure al seu antull com a homes lliures, que pot el Senyor Governador esperar de les seves tropes si ell fa dels indis homes lliures? Ell, sens dubte, rebrà un bon missatge d'ells si són trets de la comunitat de la missió. Per aquesta raó jo crec que, si en algun moment es van veure obligats a establir-se sota les campanes de la Missió, ara han de quedar-hi perquè és essencial per tal que la comunitat d'indis pugui seguir abastint a les tropes com fins ara, cosa que no podrien fer si fossin separats i en altres circumstàncies.

Aquests i altres arguments que no esmentaré, ens obliguen a mantenir de moment el control dels assumptes temporals d'aquestes missions, malgrat el fet que la majoria de nosaltres, vells, malalts i ja cansats, nota la seva pesada càrrega. No obstant això,

estem tan poc lligats a ells que al més mínim indici de les autoritats donarem les claus amb plaer i gratitud.

El Senyor Governador també m'ha dit que a les missions no hi falta res. Voldria replicar, però no gràcies als seus actius en efectiu perquè no en tenen cap; més aviat, és a causa de les capacitats de gestió individuals dels germans i de la seva indiferència Franciscana per al seu propi benefici personal, no menys que la seva dedicació que els ajuda a conservar i fins i tot augmentar, en el que sigui possible, el benestar dels seus fills espirituals. Tenc en ment un exemple com a prova, tot i que sé que ningú ha de presumir dels seus propis èxits. Al [1] 804, després d'haver estat designat per a administrar la Missió de la Puríssima, em vaig trobar amb molta gent, però pocs recursos per donar-li suport. Juntament amb el meu Pare Co-ministre [Gregorio Fernández], utilitzant les misses, he comprat cavalls i egües. Amb ells i amb el que va venir de Mèxic com estipendis, he comprat el bestiar. A causa de la meua indústria i la cooperació i el treball dels neòfits, el bestiar menor es va incrementar, així com altres productes de la casa i el camp; es van desenvolupar cultius; i l'Església va ser equipada. Tota la missió, després d'haver col·lapsat en els terratrèmols espantosos de l'any [18] 12, es va transferir a 1 1/4 llegües de distància, reconstruïda en uns pocs anys, i és avui dia una missió de primer ordre. Aquest fet és de tan comú coneixement a la Província que, per tant, ho esment aquí amb l'únic objectiu de mostrar el que un pobre missioner franciscà sap fer sense retre comptes a ningú més que a Déu i al seu immediat superior, que (com a bon pare de família) vigila contínuament i gelosament per sobre dels seus deures religiosos i polítics, principalment a través de les visites contínues, que per a aquest fi piadosos fa a totes les seves missions.

Fins al moment actual els Pares Missioners han reconegut un superior jeràrquic immediat, de vegades un president, de vegades un prefecte, amb els quals tenen tracte directe en relació amb els assumptes espirituals i temporals de les seves missions. S'ha començat a fer immediatament amb el Senyor Governador tot el que s'ha presentat en relació amb les missions. Aquest és el bon resultat de la nostra sàvia regla, que ordena que cada comunitat tengui el seu cap i que els membres hagin de tractar amb ell –fins i tot un subordinat– i immediatament el reconeixen. Com a prova d'això, a principis d'aquest any, Sa Senyoria em va demanar 3.000 pesos de les missions per l'arsenal d'artilleria; al maig d'aquest any, 800 caps de bestiar per a proveir el Presidio de San Francisco de carn; i al juny de l'any en curs un avanç de 6.000 pesos garantits per als futurs drets de duana, per a la comoditat de les seves tropes. Ho vaig distribuir entre les missions d'acord amb la informació que he tenguut d'elles, i elles varen aportar la seva quota al govern acatant amb plaer la meua petició, ja que les peticions els arriben a través del canal regular amb el qual ells es poden assossegat si no les poden satisfer.

Acceptarien els religiosos, encara que siguin els administradors d'affers temporals, fer el mateix si aquest govern, deixant de banda el seu Superior o anant per sobre del seu cap, tractàs amb ells directament? Això sembla ser el que es contempla en les seves declaracions repetides: 'No consider els Pares com a tals, sinó com a administradors de la propietat de les missions?' Vull dir que fins i tot si jo fos capaç d'ordenar-los, probablement ells em reclamarien els seus drets i exempcions. Per tant vaig decidir

no fer circular la carta oficial de Sa Senyoria entre ells abans d'arribar a un acord amb ell, perquè sabia quin seria el resultat. Tot el que s'ha dit entenc que és per a mantenir el bé fins que el Superior Govern de la Nació o de Mèxic no decideixi una altra cosa amb la seva reconeguda justícia i maduresa. Tots nosaltres ens sotmetem humilment a les seves ordres, com vaig declarar a Sa Senyoria.

Si aquesta ha estat, sens dubte, la pràctica i l'organització d'aquestes missions fins al moment actual amb respecte pel Senyors Governadors i els comandants subalterns, quin és el propòsit que l'informe detallat que Sa Senyoria requereix de tots els missioners sobre el que administren, que ja és sabut pel seu superior, si és aquest darrer el que ha d'informar tant en els assumptes temporals de la seva missió, així com en matèria de conversió? Dic això perquè si llegesc les cròniques del Col·legi de Querétaro aquesta pràctica és la que veig en relació amb les seves missions. Si revís la història del nostre a Col·legi a Sierra Gorda, hi trob el mateix. Si parl de les missions de la Baixa Califòrnia del segle XVII que són administrades pels Pares Dominics no hi trob cap diferència. Fins i tot m'assabent del mateix a moltes missions del Perú; i com a resultat confii i em sent segur que els nostres tribunals superiors amb la seva equitat i justícia procuraran que aquest nou jou no s'imposi als missioners de San Fernando fins que s'arribi a una decisió en tots els punts, tot i que el Senyor Governador demani i empenyi al respecte.

Sa Senyoria em diu, no perquè ho cregui, però per tal de modelar-nos d'acord a les seves idees, que aquestes factures i comptes són necessaris per al cobrament dels impostos, ja que tot i que són els seus subordinats immediats, ni els registres dels funcionaris de les duanes on es van originar els béns, ni els del tresor són adequats per a una recol·lecció exacta. Per tant es requereix el document dels religiosos, de manera que pugui comprovar en un home d'honor, fent que els missioners siguin com a conseqüència natural els seus rivals sense que els missioners ho vulguin ser. Però ja he dit i repetit a Sa Senyoria que les mesures adoptades per la llei de la nostra sàvia nació per aconseguir aquest objectiu adequat són diferents; i que després d'haver llegit les lleis de duana, les trob només aplicables a casos individuals en què hi ha sospita de frau, i un d'aquests documents es considera necessari per tal de provar-ho. No obstant això, podria ser possible que existeixi tal frau en cada transacció d'importació i exportació de les missions –i únicament en ells, i no de la resta de la Província–, i que això indueix Sa Senyoria a sol·licitar els documents originals, com a regla general, i oficialment és així, només dels missioners? Això el posa en conflicte amb els frares i amb cada oficial de duanes.

A més: Sa Senyoria sol·licita oficialment els documents originals, no estant satisfet amb una còpia exacta. En conseqüència, els Germans sospitam que aquest bon senyor no està satisfet amb la nostra administració de la propietat dels indis que són els fills de la família dels Pares. Fins i tot en paraules que ell em va assenyalar: 'Per tal d'eliminar la manca de responsabilitat dels germans.' D'aquesta manera, aquest home ens ha fet pensar que fàcilment creu el que qualsevol diu o allò que ell només tem o sospita. Si un pregunta a molta 'Gente de Razón' de la Província quantes propietats posseeix tal o tal missió, ell respondrà de cop i sense vacil·lació que posseeix edificis i camps sense mesura i que els seus diners són incomptables. He sentit això durant els 26 anys que he estat aquí. El següent exemple és típic. En

una de les reunions que recentment he tengut amb Sa Senyoria per tal d'arribar a un acord sobre els presents assumptes, em va donar a entendre que l'any passat vaig rebre dues caixes de diners a la Missió La Puríssima, sobre la base que ho havia declarat el capità [Blas] Cosío, i que no se sabia quina era la seva finalitat. Sorprès per tal declaració, li vaig respondre: 'Senyor, pel greix que vaig lliurar a dit Cosío, em va deixar algunes coses per als indis, una lletra de canvi per al nostre síndic a Mèxic per al pagament de l'enviament de subministraments que va prometre portar-nos aquest any, i 500 pesos en efectiu.' Aquesta va ser l'única quantitat que li vaig demanar en efectiu i fins i tot li faltava per arribar a aquesta quantitat. Fins i tot dit això Sa Senyoria va respondre: 'El que admet que va rebre 500 pesos no nega la resta.' Al que vaig respondre amb tristesa: '500 pesos eren tot el que la Missió va rebre i si Sa Senyoria vol ser il·luminat, ho prometré sota jurament i li enviaré els comptes que són probablement encara allà.'

La facilitat amb que la qüestió de les missions es discuteix a la Província salta a la vista i he arribat al punt de demanar a Sa Senyoria no permetre que un vaixell atraqui en un lloc diferent dels quatre presidis.

Si per contra aquests intents indirectes de prova continuen, aconsellaré als germans no tenir cap tracte als ports privats, sinó portar-ho tot als quatre anteriorment citats, encara que a causa d'això la quantitat exportada sigui petita.

Per tal de satisfer Sa Senyoria encara més, li vaig dir: 'Preg a VE que si sap de qualsevol apropiació indeguda de béns de la missió per part de qualsevol Pare Ministre, o alguna il·legalitat o qualsevol altra cosa que necessiti correcció, si us plau m'ho feu saber perquè ho pugui corregir i canviar, perquè no vull fer-me responsable davant ningú de cap omissió.' Amb això em vaig assegurar l'admissió que no hi ha hagut cap apropiació indeguda, sinó només que en una missió específica molts productes de la missió i els béns adquirits no s'havien distribuït íntegrament entre els indis, sinó que alguns havien estat venuts per obtenir un benefici. Qui sap si ha fet referència o no d'alguna cosa relativa a això en la seva presentació d'aquests punts a la Sa Excel·lència?

Sigui com sigui, per tal de prevenir que el comportament de qualsevol missioner pugui donar motiu en qualsevol moment a aquest tipus de queixes, acab d'enviar a totes les missions una 'cordillera' formal i seriosa sobre l'assumpte. En una carta privada he reprès els germans involucrats i ara estic anant a la seva missió a inspeccionar. Intentaré complir amb el meu deure personal i establir una regla a tot arreu de forma moderada, simple i natural que no tenc dubte que aviat serà notada per Sa Excel·lència a través d'una disminució en la importació i exportació i per tant dels drets de duana i dels impostos especials.

No vull ometre aquí la raó de tant interès per part d'aquest senyor en aquests assumptes. A la Província tenim actualment set companyies de tropes, sense comptar el destacament d'artilleria i el seu arsenal. Des [18]10 pràcticament no ha arribat res des de Mèxic per al seu suport. El dit senyor vol obtenir aquest suport únicament de les missions, perquè de la 'Gente de Razón' (que podrien donar poc) només són necessaris els delmes. D'aquí tanta discussió de manera que ell aconsegueixi el que vol.

Les missions donen qualsevol cosa que tenen, cada vegada que se sol·licita a través del canal regular del seu Superior, a petició del Senyor Governador. Prova irrefutable d'això és proporcionada pel més de mig milió de pesos en les quatre oficines 'habilitado', que han donat lletres de canvi en alguns casos i en d'altres no. Però fins i tot això no és suficient per a que Sa Senyoria ompli tal buit. Ha instituït impostos d'importació i d'exportació. D'altra banda, desitja saber ansiosament (des que va entrar a la Província per primera vegada) el que té cada missió; i com que no li he dit en forma precisa, ja que fins ara ni tan sols la Prefectura ha preguntat per aquest detall, ell em va dir que abans no era necessari, però que ara es necessita saber per tal d'imposar un impost a cada missió corresponent a la seva riquesa.

Ah, els meus Pares! El que no he dit a aquest bon home en les cinc hores de la primera sessió sobre el present assumpte! I quin enrenou m'ha fet en observar la meua negativa a ordenar als germans a enviar a l'"habilitado" o a Sa Senyoria les factures, els comptes i les llistes –tot en els seus originals (cal notar bé, els originals)– perquè mentre ell potser podria haver quedat satisfet amb únicament això la primera vegada, no seria ni de bon tros suficient la segona.

I quin és el propòsit de tot aquest espectacle dels documents originals exigits per ordre i per carta oficial? Sa Senyoria ho explica d'aquesta manera: 1. Perquè té poca confiança en els comerciants i en els certificats d'entrada que li lliuren d'acord amb la llei. 2. Potser per fer front a la falta de rendició de comptes dels germans (escriure això no és el mateix que haver d'escoltar-ho) amb subordinació immediata, reduint-los a tristos venedors, caixers o funcionaris menors, havent de presentar els comptes de tot a Sa Senyoria, com a gran administrador de la Província sota el seu comandament, l'únic responsable, una expressió favorita que ell repeteix sovint. Aquest cavaller no actua de cap manera de forma interessada per si mateix, però desitja ansiosament proveir les seves tropes, i per tal de demanar assenyadament el que necessiten, desitja conèixer els fons i recursos de capital de les missions.

Segon Punt: Quins són els recursos de capital i fons d'aquestes missions? Els petits salaris dels seus frares i el que ells han desenvolupat des de les seves fundacions. D'aquests salaris jo només he rebut en aquests moments feliços, deu mil i alguns pesos per vint-i-sis anys de servei a les missions, almoines de la generositat reial per aquest pobre fill del Pare dels Pobres. Però jo no els he vist ni tocat mai, ja que la seva recaptació i inversió per al benefici de les missions on residesc s'ha fet a través dels comptes del síndic d'aquestes missions a Mèxic. [Una nota al marge afegeix:] 'Una cosa semblant es pot dir de la resta dels missioners en proporció als seus anys de servei, perquè el nostre Col·legi no permet cap altra inversió menys noble.' Després entra en el que li agrada anomenar el nostre tresor, els rendiments dels cultius, camps, la suor, i l'ansietat del Pare Missioner i dels seus fills, els neòfits, que sempre estan relacionats amb la qualitat del sòl i l'aigua, i del qual s'emet un informe anual a Sa Senyoria. Però això no el satisfà i també vol ansiosament un informe de cada producte en el qual està involucrat el Missioner, així com en les manufactures de la seva intel·ligència industrial i capaç. I per què? Perquè Sa Senyoria pugui demanar el que li agradi d'allò que el frare i els seus fills ja havien previst amb entusiasme per a tal o qual propòsit que era més del seu gust. Aquestes pobres persones seran els més desafortunats i desgraciats del món, si ells tots sols, molts d'ells batejats i civilitzats

recentment, han de donar suport a tantes tropes per molt de temps. Déu vulgui que algun dia aquestes tropes siguin subministrades adequadament i que aquest Senyor Governador en conseqüència deixi de desitjar obtenir informació del que posseeixen les Missions!

Quan Sa Senyoria em va expressar aquesta determinació, li vaig demanar: 'Senyor, a qui pertany la propietat de les missions?' 'Als indis' va dir. Aleshores, si el frare constitueix una família amb ells, i ni el rei, ni el virrei ni ningú demana a una família els comptes de com el cap de família inverteix la seva propietat, per què demanar-ho al Pare Missioner? Ell va respondre: 'perquè és necessari per tal de recaptar els impostos'. Vaig replicar-li que ningú, per tal d'imposar gravàmens al senyor X, li demanarà quan té dins la butxaca o dins de les seves arques, sinó més aviat les seves pertinences conegudes, lletres de canvi, granges i immobles, i ho avaluarà d'acord amb aquesta estimació. Per què llavors amb els Indis? Hi ha a la Província gairebé 4000 'Gente de Razón', tots (excepte les tropes) amb propietat –uns més, altres menys– dels qui, en la mesura del que jo conec, aquesta informació no s'ha exigit als efectes de recaptació d'imposts. Només s'ha requerit dels indis, degut que ells són regits pels frares. A causa de que els frares els governen amb cura i estalvi, ells tenen tot allò que necessiten per a la vida senzilla dels Indis, però no per a la vida en l'estil d'un fanfarró com la de la 'Gente de Razón'. Si ens situàssim en una posició diferent treballant per ells mateixos de manera que cada Indi rebés individualment allò que guanyàs diàriament amb la finalitat que ho pogués gastar com si fos 'gente de razón', quins estalvis quedarien al final del dia en les missions més pròsperes? Absolutament res.

Atès que la propietat d'un miler o més de neòfits es manté en un sol lloc, els que miren les missions amb uns altres ulls s'irriten de trobar-les tan esplèndides, pel fet de ser ben administrades. La majoria de les nostres missions no tenen més de cent a mil pesos en moneda. Tres o quatre d'ells amb prou feines podria arribar a quatre mil, tots ells necessaris per a la seva gestió diària, els salaris dels 'mayordomos', les compres oportunes, les peticions d'aquest govern, les lletres de canvi endarrerides per als seus enviaments, i també perquè és apropiat per a una economia ben organitzada i prudent de recordar el demà avui. No obstant això, si les quantitats fossin conegudes per ell, que les està desitjant, seria el major escàndol i no deixaria d'exigir els pesos fins a deixar els seus propietaris, que han treballat tant de temps, sense un cèntim. Seria llavors prudent lliurar-ho tot en un dia? Aquests diners són la propietat dels indis acumulada a partir del seu treball, així com els actius (parlant en termes raonables) del Pare Missioner. Suposem que fent això ells deixarien de demanar diners en efectiu. Sense diners, ells demandarien el seu sèu, blat, i la resta, no per a la manutenció, sinó per tal de vendre'ls.

Considerem ara aquesta quantitat de diners dividida entre mil o més propietaris de cada missió, excloent el Pare d'aquest total, perquè ell queda satisfet amb l'aspre hàbit teixit per a ell per un tosc neòfit. No oblidem que aquests diners són la sang de l'indi, que es vesteix només amb la seva manta, 'cotón' i 'taparrabos', que menja blat o blat de les índies cuit sense sal o greix, i només perquè viu sota el govern del Pare Missioner pot mantenir-se a si mateix i a la seva missió, l'Església, i la resta. Si el frare, assetjat i fatigat amb tantes peticions com habitants hi ha a la Província, tots

apressant-se cap a les missions demanant ajuda, hagués de distribuir a cadascun dels seus fills espirituals aquella part que és la seva, quant podria cadascun aconseguir? Deixeu que l'il·lustrat naturalista de l'expedició francesa [de Lapérouse], que va arribar al final del segle passat a Monterrey, senyor LeManon parli. Aquest il·lustre francès va demanar al Pare President Lazuén, Quant de gra s'ha collit aquest any? I havent estat dit tantes mils ['fanegas'], va tornar a preguntar, quants indis? Molts. Immediatament va treure el seu petit quadern de notes i un llapis i comparant una xifra amb l'altra, li va dir al Pare President: Molt poc, Senyor President, molt poc. Així, també, la gran riquesa de la qual tothom xerra perquè pensen que les missions la tenen, vendrà a poc o gens el dia en què el Pare distribueixi a cada fill de la Missió allò pel qual ell ha treballat, i que és el resultat, repetesc, d'una economia d'estil europeu ben gestionada. Només cal mirar altres missions, governades sota un altre sistema amb altres administradors i calcular la seva ajuda al benestar públic, i veure si són iguals a la contribució d'aquestes. A més, calculau els milers de pesos en efectiu i la riquesa del seu tresor, i ara jo deman; després d'haver estat degradats per tal desconfiança i de posar-se vermells de vergonya d'haver de presentar tants documents per demostrar la seva fidel gestió, amb subseqüents investigacions, censures, i responsabilitat, hi pot haver algun Pare Missioner disposat a fer-se càrrec de la propietat d'altres o posar els seus estipendis i almoines en aquesta reserva o tresor, com se l'anomena? Els quatre germans que tenc aquí, havent estat consultats i preguntats, em diuen que no, no llevat que les autoritats més altes ho ordenin i l'ordre ens sigui enviada pel nostre Col·legi, amb el qual estan en contacte directe.

El tercer punt es refereix a la impressió del Senyor Governador que el lliurament d'aquestes missions a la seva autoritat immediata s'està retardant considerablement. Nosaltres, els Pares Fernandins, hem estat establint missions contínuament des de 1769, i encara avui ens seguim expandint o estam a punt de fer-ho si li plau al Superior Govern de la Nació. No obstant això, veim que les missions establertes a 'Baja California' i en altres províncies segles anteriors encara no s'han lliurar a l'autoritat. De tota manera, repetesc, quan Sa Senyoria va veure que no podia disposar dels béns de les missions i dels seus indis sense l'aprovació dels seus superiors o dels missioners, des de la seva entrada a la Província que ha concebut la idea (com ho ha suggerit incessantment a nosaltres en general i de forma individual) de retirar els indis útils que són el consol i la mà dreta dels Pares Missioners i que amb la seva ajuda regeixen i mantenen aquestes missions en el bon estat en què es troben, i de portar-los als 'Pueblos' de la 'Gente de Razón' que ja estan establerts, o utilitzar-los per fundar dos nous 'Pueblos', un al nord de la Província i l'altre al sud. Això vol dir que l'indi, que és tan lliure i amo dels seus actes com qualsevol espanyol, perquè ha estat un home d'honor en la seva missió i perquè ha après aquest o aquell ofici o habilitat, ha comès un crim, als ulls de Sa Senyoria que ara no hi ha lloc per a ell a la seva terra, a la seva casa, ni entre els familiars que són el seu major tresor, i per tant ha de ser exiliat per ordre de l'autoritat superior de viure entre altres persones, d'una altra llengua, totalment en contra de la seva voluntat i inclinació, a 25, 50 o 100 llegües de la seva terra natal.

A causa que aquest projecte és repugnant a tota llei, principalment per a aquells fonamentals de la nova legislació constitucional, després d'escoltar tristament Sa Senyoria, he estat satisfet de respondre-li de la següent manera: Senyor, si Sa

Senyoria desitja pobles d'acord amb totes les lleis, en tindrà tants com missions hi ha a la Província sota el seu comandament simplement canviant el seu nom. Les Missions no han de ser eternes; només han de durar el període de temps indispensable per transformar-les amb èxit en pobles civilitzats. Si encara no hem posat aquestes missions, que hem establert i estam administrant, en mans del Govern Superior, no és a causa d'una estima cega per totes elles i, menys encara, per la seva propietat, sinó més aviat a causa del que ens sembla que són prudentes consideracions i de les quals en certa mesura Sa Senyoria ens ha sentit a parlar moltes vegades. No obstant això, si Sa Senyoria pensa d'una altra manera, pot proposar el que consideri adequat a les autoritats superiors, del judici de les quals tots depenem. Com a prova del nostre desinterès apostòlic, al desembre de 1818, vaig escriure a l'Il·lustríssim Bisbe d'aquesta Província per ordre del meu Sant Col·legi, de la condició espiritual de la qual ja l'havia informat, que si li semblava al seu savi i major enteniment que aquestes missions ja estaven en el punt desitjat i inevitable podia prendre mesures per posar clergat secular en elles segons el que autoritza la llei per a aquest propòsit. A Sa Senyoria, continuu, li he dit el mateix, així que si vostè pensa que és adequat pot presentar l'assumpte a la consideració de l'Excel·lentíssim Senyor Virrei de la Nova Espanya. Nosaltres, senyor, no buscam riqueses en aquest món i només per necessitat vivim en el seu centre. Nosaltres només volem ànimes per a Jesucrist. El dia en què aquestes missions es declarin secularitzades per l'autoritat competent, i s'organitzin en pobles civilitzats, i aquest grup digne de missioners de Propaganda Fide es retirin de la seva responsabilitat i se'ls indiqui una nova collita apostòlica en què treballar i esforçar-se, serà un gran dia i s'anotarà en els seus annals, ja que això consuma el seu honor, glòria i justificació apostòlica.

En conclusió, ometent altres punts de menor importància, diré en nom de tots aquests frares, els meus col·legues i subordinats, que si el Superior Govern ens vol Missioners Apostòlics com abans, ho serem, tot i la gran càrrega, i ens esforçarem per complir el nostre ministeri amb la mateixa eficàcia com sempre tant en assumptes espirituals com temporals. Si aquest govern sap de qualsevol defecte, excés o abús per part nostra, sobretot en els assumptes temporals, pot donar compte d'això a la Prefectura i serà corregit amb promptitud. Aquest procediment que se segueix en l'actualitat no em sembla estar en conflicte amb les contribucions que poden ser imposades sobre les missions actives de Propaganda Fide, que continuen batejant molts pagans com es mostra en els seus informes anuals. Aquestes aportacions poden no necessàriament ser en diners, perquè probablement no en tenen, però sí en aquells productes que poden produir ells mateixos en la seva petita indústria. Ells produeixen molt en el moment actual per la causa de la nació, com ja s'ha demostrat.

Si les autoritats superiors decidissin que lliurem la gestió dels assumptes temporals i ens limitam a servir el costat espiritual com a ministres de l'Evangeli, millor per a nosaltres perquè mai seríem més apostòlics, estimats i respectats per aquests habitants que aleshores.

Si es decideix a secularitzar les nostres missions, o que aquestes han de ser lliurades a altres sacerdots, ens instal·larem entre els pagans a la frontera del nord i l'est, o

seguirem la costa nord-oest on, tot i l'existència de notoris establiments estrangers a Bodega i a la Columbia, sabem que les seves poblacions paganes desitgen ansiosament que hi establim missions, com ja he informat el Reverendíssim Pare de les Índies a través del Sant Col·legi. Això seria el millor de tot, perquè en aquest cas serem veritablement apòstols de les persones i Pares d'una família nombrosa.

L'única cosa que els meus co-missioners i jo no afrontam amb plaer, com és obvi, és cansar-nos treballant dur en l'administració dels assumptes temporals, mentre que tothom ens vegi amb mals ulls per fer-ho i se'ns censuri, i que fins i tot el més respectable en faci xafarderies, i que se'ns porti davant dels tribunals simplement per conjectures superficials. A causa de la falta de confiança en la inversió dels recursos materials que crec que ja he deixat clar, aquest govern ens demana factures i comptes que eren desconeguts per als nostres majors i la formació i exhibició dels quals són diametralment oposats a la beneïda simplicitat del nostre sant ministeri, i el seu compliment ens porta d'un ensurt a un altre.

Per tant, Pares meus, essent molt conscients del que aquestes veritats expliquen, a causa de la vostra responsabilitat de defensar aquests dignes membres de qui sense cap mèrit n'és el cap, que el digne i Venerable Discretori ha d'examinar de prop l'assumpte. Amb la confiança de l'alta protecció de Ses Reverències, esper en els braços d'aquest sant col·legi la solució més feliç d'aquests assumptes. Mentre això està passant, no pararé, junt amb els altres 37 missioners que serveixen aquesta Província, d'implorar que les benediccions del cel caiguin sobre Ses Reverències, i postrat al seus peus besaré la mà de totes Ses Reverències...

PostScript i compromís.

Declar al meu Déu en la presència del qual em consider, i a qualsevol que pugui veure aquesta senzilla declaració, que m'agrada i estim el Senyor Governador Solá com a veí distingit i el respecto com a Magistrat Superior d'aquesta Província; i que tot el que exprés més amunt en desacord amb les idees de Sa Senyoria no és el resultat de la mala voluntat, sinó de la més profunda tristesa per la meva banda, i a més, no voluntàriament, sinó més aviat per a la defensa natural del que em dicta la caritat cristiana. Preg al meu Sant Col·legi, per amor de Déu, que em perdoni per qualsevol error que pugui trobar en aquest escrit i només faci ús de la seva informació per al propòsit al qual la dirigesc.

Salvate Petres mei dilictissimi”

4. CONCLUSIONS

Després d'aquests esdeveniments les coses a Califòrnia continuaren igual durant un temps. La notícia de la independència de Mèxic no va arribar fins al març de 1822. Mentrestant, a final de 1821, fra Marià Payeras realitzà noves expedicions al nord-est de San Francisco amb l'objectiu de fundar noves missions. Més endavant, l'any 1822, quan es produí el canvi de sobirania a Califòrnia, Payeras fou testimoni del relleu i participà en els actes de jurament de la nova constitució.

De tot allò vist anteriorment es pot afirmar que l'inquer Payeras juga un paper destacat en un moment crucial de la història de Califòrnia. Existeix gran volum de documentació, sobretot correspondència, que permet visualitzar les postures del dirigents del moment referents a la secularització de les missions i a la independència mexicana. El document reproduït en aquesta comunicació mostra la postura de Marià Payeras de forma fonamentada i estructurada, i conté la informació necessària perquè altres dirigents puguin actuar de forma documentada respecte del sistema de missions de Califòrnia. L'estudi d'aquest i altres documents permet refer els successos d'aquest any i ressaltar l'important rol de l'inquer en el referit procés.

5. REFERÈNCIES

- 1 Davis, C. i Iglar, D. *The Human Tradition in California*. Rowman & Littlefield. 2002.
- 2 Engelhardt, Z. *The Franciscans in California*. Holy childhood Indian school. Harbor Springs, Michigan. 1897.
- 3 Hittell, T. H. *History Of California, Volume II*. Pacific Press Publishing House, Occidental Publishing Co. 1885.
- 4 Oak, H. *Works of Henry L. Oak, Vol 4. Annals of the Spanish Northwest. California II*. Vol XIV of the Bancroft Library. 1885.
- 5 Payeras Capellà, M. i Payeras Capellà, L., "*Father-president Payeras*": *recerca i revisió de la documentació americana*", *XIV Jornades d'Estudis Locals d'Inca*. 2013.
http://ibdigital.uib.es/greenstone/collect/jornadesEstudisLocalsInca/index/assoc/2013_Jor/nadesEst/udisLoca.dir/2013_JornadesEstudisLocalsInca_v14_p015.pdf
- 6 Payeras, M. *Writings of Mariano Payeras*. Bellerophon Books. *Traducció de Donald C. Cutter*. 1995.